

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

De Baculo Pastoralis, ejusque nominibus, figura, materia, & usu. Quid
Subcinctorium, Epigonatium, Orale, Gremiale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

Ephesino concilio vice sua praesidere. Qua vero de causa Graeci Antistites, dempto Alexandrino, olim Phrygio non uterentur, quaestio anceps est, quam tractat eruditissimus Goar in notis ad Episcopi ordinationem p. 34. Vera ratio illa videtur, quam ipsemet Balsamon, quamvis schismaticus, insinuat, quia reliqui hanc honoris praerogativam à Romano Pontifice non habuerunt. Quid verò & quale fuerit illud Phrygium sive lorum, non constat. Aliquos tamen inter Graecos extitisse, qui sibi jus Phrygii usurparint, idem Goar asseverat: communiter verò usque ad hodiernum diem ab hoc ornamento abstinerunt, nec ullus est in Graecia mitrae usus. Reliqui Episcopi orientales Maronitae, Nestoriani, & Jacobitae Cidari utuntur, quae ipsorum capiti imponitur, dum ordinantur, ut ex eorum Ritualibus apud Morinum manifestum est. De mitris verò sanctorum Sylvestri, Augustini, & aliorum Episcoporum, qui in occidente in annos mille & amplius floruerunt, ab hodiernis non multum dissimilibus, & inter ipsa quarundam Ecclesiarum aservatis, non est meum ferre iudicium. Nonnullis insignium monasteriorum Abbatibus tam mitrae quam aliorum Pontificalium ornamentorum usum post annum millesimum concessum probatissima testantur monumenta. Alexandrum II. hoc privilegium concessisse Abbati S. Augustini Cantuarie, Guill. Thorne eius cenobii Monachus refert in suis chronicis. In Bullario quoque Cassinensi extat ejusdem Pontificis constitutio, qua eadem gratia Abbati Caveni concessitur. Extat item in Bibliotheca Cluniacensi simile privilegium Urbani II. pro Abbate Cluniacensi: & Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Cassin. cap. 17. scribit eundem Urbanum facultatem dedisse Abbati Cassinensi utendi compagis, chirothecis, Dalmatica, & Mitra. Recentiora omitto. Privilegium autem Honorii I. & Theodori initio Bullarii Cassinensis relatum, quo mitram & alia insignia Pontificalia Abbati Monasterii Bobiensis à S. Columbano fundati largiuntur, aliis examinandum relinquo. Damnant usum Pontificalium in Abbatibus, Bernardus epist. 42. ad Henricum Senonensem, & Petrus Blefensis epist. 90. ad Guill. Abbatem fratrem suum: ille spiritu humilitatis, hic zelo zelatus pro Episcopis, quibus haec Abbatum praerogativa displicebat, de qua re extat epist. 27. lib. 2. Goffridi Vindocinensis. Latè tandem propagata est mitrae gestandae concessio, non solum ad Abbatibus, sed etiam ad quarundam Ecclesiarum saecularium Praepositos, & ad Cathedralium digni-

tates & Canonicos, quorum hic catalogum texere suscepti operis institutum non patitur.

De Baculo Pastoralis, ejusque nominibus, figura, materia, & usu. Quid Subcinctorium, Epigonatum, Orale, Gremiale.

XV. **Q**uod Regibus sceptrum, id Baculus est Episcopis, insigne scilicet auctoritatis, sollicitudinis, & correctionis. Porro baculi Episcopalis mentio fit in Ordine Romano, & in concilio quarto Toletano ante annos mille celebrato, tanquam praecipui & dudum usitati Episcoporum ornamenti. Virga pastoralis dicitur, & latina voce Pedum, quod Festo auctore est baculus recurvus, quo pastores utuntur ad comprehendendas oves vel capras, de quo Virgilius eccl. 5.

*At tu sume pedum, quod mecum saepe rogasset,
Non tulit Antigenes.*

Honorius lib. 1. cap. 217. etiam ferulam vocari ait, quae à feriendo nomen habet; est enim baculus sive virga, qua puerorum manus feriuntur, unde est illud Juvenalis Sat. 1. *Et nos ergo manum ferulae subduximus.* In vitis sanctorum Galli & Magnoaldi cambuta vocatur, quae significat baculum retortum. Honorio Capuita, aliis Gambuta, camboca, vel cambuca est; pro qua voce apud Durandum lib. 3. *Ration. cap. 35.* in omnibus ferè editionibus sambuca perperam irrepit. Budaeo dicitur lituus Pontificius, quali olim augures utebantur, de quo Cicero lib. 1. de divinatione, & Gellius noct. Attic. lib. 5. cap. 8. In testamento S. Remigii apud Flodoardum argentea cabuta figurata occurrit, ubi Briffonius legit cambutam. Erant igitur hujusmodi baculi aliquando argentei, nam Sauffaius lib. 2. *Panopliae* ait, se vidisse Rhemis Baculum S. Remigii auri laminis coopertum, caelaturisque artificiosis circumquaque exornatum. Fuerunt & cupressini, de quibus testimonium habemus in epistolis Stephani Tornacensis epist. 223. & sequenti. Nam in priori Abbas Sylvae majoris ipsi Stephano scribens ait, *Mittimus vestrae carissimae Paternitati munusculum indignum dignitate vestra, sed officio congruum, baculum videlicet cypressinum; & in posteriori ad Episcopum Aurelianensem, Munusculum vobis mittimus baculum pastoralem cypressinum, officio vestro & qualitate mysterii congruum, & quantitate ministerii condignum.*

M m m 2 Abba

Abbatibus quoque baculus pastoralis tribuitur in Ordine Romano, qui mos antiquissimus est. Apud Græcos item non solum Episcopis, sed præfectis etiam monasteriorum, baculum tradi in eorum ordinatione ostendit Goar *in notis ad Euchologium pag. 313.* ex Codino, & Simone Theſſalonicenſi. Forma tamen baculi apud orientales diverſa eſt; non eſt enim in ſummitate-curvus ſive retortus, ſed ſumma pars deſinit in globum eburneum, vel in ſignum crucis, vel in lignum tranſverſum ad inſtar litteræ Tau: vel duobus ſerpentibus ex ebore ornatur, qui reflexis capitibus ſe mutuò reſpiciunt.

In Miſſa ab Illyrico edita inter Pontificalia indumenta poſt Cingulum recenſetur Præcinctorium, quod ab Honorio *lib. 1. Gemma cap. 206.* ſubcingulum, ſive ſubcinctorium nuncupatur. Sed hodie nemo eo utitur in Eccleſia Latina, niſi ſolus Romanus Pontifex, cum ſolemniter celebrat, eſtque inſtar parvi cujuſdam manipuli è ſinistro latere pendens. Huic apud Græcos aſſimilatur Epigonatium formæ quadrangularis palmi & dimidiæ ex utroque latere, quod è Zona appenſum geſtatur, ſolisque Episcopis & aliis in dignitate conſtitutis permittitur. Latine dici poteſt *ſupergenuale*. Eſt & aliud peculiare ſummi Pontificis ornamentum, quo utitur ſolemniter celebrans, eſtque velum ſericum ſubriliſſimum diverſis coloribus diſtinctum & virgatum, quod poſt Albam & cingulum capiti imponit, & replicat ſuper humeros & ante pectus. Orale olim dicebatur, nunc fanonem vocant. Quidam recentior putat ſubcinctorium idem eſſe ac Gremiale, ſed errat: nam Gremiale pannus eſt, qui in gremio Episcopii celebrantis ponitur, cum ſedet, & cum ordines confert; de quo agit Cereſimoniale Episcoporum *lib. 1. cap. 11.*

De Pallio Archiepiscopali. Quid ſit. Quædam de uſu iſſus. Quibus concedi ſoleat. Ejus origo. De Pallio Græcorum.

XVI. **P**oſtremum Pontificale ornamentum eſt Pallium, quod ſolis Patriarchis & Archiepiscopis competit. Eſt autem Pallium fascia lanea candida tribus circiter digitis lata, & in modum circuli contexta, quæ ſuper humeros imponitur, ex quo circulo alia ſimilis fascia ante pectus, alia deorſum ex oppoſito pendet, duæ ſuper humeros demittuntur: quæ faciæ purpureis crucibus ſunt inſignitæ. Ipſum autem pallium tribus aciculis, ſive ſpinulis aureis alliga-

tur. Fit ex lana Agnorum candidorum ſine macula, qui in die ſanctæ Agnetis in ejuſdem Eccleſia via Nomentana ſingulis annis offerri ad Miſſam ſolemnem & benedici ſolent, ac ſubdiaconis Apoſtolicis conſignari, & in aliquo Monasterio Sanctimonialium nutriti, donec veniat tempus ipſos tondendi. Ex quorum lana texuntur pallia, quæ in Baſilicam Vaticanam delata ſuper corpora ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli ponuntur in vigilia Natalis ipſorum, ibique tota nocte dimittuntur, ac die ſequenti deputatis cuſtodienda traduntur. Pallio ſemper & ubique utitur Romanus Pontifex, cujuſ eſt ſuper omnes Eccleſias ſummum juſ ac plenaria poteſtas: reliqui eo uti non poſſunt niſi intra Eccleſiam certis quibuſdam & deſignatis diebus, cum Miſſarum ſolemnia celebrant, idque ex antiqua conſuetudine, quam indicat Greg. Magn. *l. 2. epiſt. 54.* Joanni Archiepiscopo Ravennati ſic ſcribens; „ Illud, Frater ca- „ riſſime, tibi non putavimus ignotum, quod penè „ de nullo Metropolitanò in quibuſlibet mundi „ partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus „ uſum ſibi pallii vindicaſſe. *Et l. 4. epiſt. 50.* Vi- „ gilio Arelatenſi, Pallium, *inquit,* tranſmiſimus, „ quo Fraternalitas tua intra Eccleſiam ad ſola Miſ- „ ſarum ſolemnia utatur. Idem ſtatutum fuit in Synodo Romana ſub Joanne VIII. edita ab Holſtenio c. 3. „ Quicumque Metropolitanorum „ per plateas vel in Litanis uti Pallio præſumpſe- „ rit, & non tantum in præcipuis feſtivitibus, „ & ab Apoſtolica ſede indictis temporibus, ad „ Miſſarum ſolummodo ſolemnia, careat illo honore. Si tamen verum eſt, quod Flodoardus ſcribit in hiſtoria Remenſis Eccleſiæ *lib. 3. cap. 10.* „ Hincmarus, *ejuſ Eccleſiæ Archiepiscopus,* pro „ ſuæ ſanctitatis ac ſapientiæ reverentia per in- „ terventionem Lotharii Imperatoris pallium ad „ quotidianum ſuſcepit uſum à quarto Leone Pa- „ pa, à quo jam aliud perceperat in deſignatis ſibi „ ſolemnitatibus debite fruendum. Quem quoti- „ dianum pallii uſum nulli unquam Archiepiscopo „ poſe conceſſiſſe, vel deinceps conceſſurum eſſe, „ idem Papa in epiſtola tunc ad eum directa teſta- „ tur. Sed commentitiam eſſe huiuſmodi conceſſionem ex epiſtola 47. Nicolai I. ad ipſum Hincmarum, & ex ejuſdem ad Nicolaum reſponſione maniſeſtum ſit. Cum enim memoratus Pontifex ſibi valde diſplicere ſcripſiſſet, quod ille pallio uteretur ultra dies ſibi ab Apoſtolica ſede indultos, reſpondet Hincmarus *ſomo 2. editionis Sirmundi circa finem epiſt. 26.* hiſ verbis. *Poſtremò de pallio à mea præſumptione non certis temporibus*

& juxta